

УДК УДК 338.2

JEL B4, G31, O31, R42

DOI 10.18524/2413-9998.2023.2(54).292317

П. П. Вовк,

аспірант,

Національний авіаційний університет,

пр. Любомира Гузара, 1, м. Київ, 03058, Україна,

e-mail: economy.nau@gmail.com

ORCID: 0000-0003-4901-6137

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано особливості оцінювання результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств. Обґрунтовано особливості розвитку концепції інтелектуалізації підприємств. Визначено, що інтелектуалізація економіки впливає на економічне зростання та конкурентоспроможність прямо і опосередковано. Обґрунтовано, що поєднання інформаційно-комунікаційних технологій з інтелектуалізацією дозволяє підприємствам не тільки оптимізувати свою діяльність, але і відкриває шлях до нових можливостей для створення цінності, інновацій та стійкого розвитку в умовах швидкозмінного бізнес-середовища, що зумовлює необхідність належного інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств. Визначено основні аспекти інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств. Обґрунтовано модель оцінки результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств, що надає структурований підхід до оцінки ефективності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств, допомагаючи зрозуміти вплив технологічних інновацій на бізнес-процеси та економічні результати.

Ключові слова: підприємство, інвестиційне забезпечення, інтелектуалізація, інтелектуалізація підприємств, ключові показники результативності.

Вступ. Сучасний розвиток технологій відкриває перед підприємствами неймовірні можливості для покращення їхньої діяльності та досягнення нових рівнів ефективності. Один із ключових напрямків, що відіграє вирішальну роль у вдосконаленні функціонування підприємств, – це інтелектуалізація. Інтеграція інтелектуальних систем, штучного інтелекту, автоматизації та аналізу даних у різних сферах діяльності стає ключовим чинником успіху в умовах сучасного конкурентного ринкового середовища.

Однак втілення інтелектуалізації в життя вимагає значних інвести-

ційних ресурсів.

Інвестиційне забезпечення інтелектуалізації підприємств передбачає витрати на впровадження новітніх технологій, навчання персоналу, розробку та підтримку інфраструктури. З одного боку, це може стати важливим кроком у напрямку підвищення конкурентоспроможності та здатності підприємства адаптуватися до змін. З іншого боку, ефективне використання інвестицій в інтелектуалізацію потребує об'єктивної оцінки результатів цього процесу.

Саме в цьому контексті виникає необхідність у розробці системи оцінювання результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств. Оцінка впливу витрат на інтелектуалізацію на ключові показники діяльності підприємства дозволить здійснити обґрунтовані рішення, визначити найбільш перспективні напрямки інвестування та вдосконалити стратегію розвитку.

Огляд літератури. Питання інтелектуалізації підприємств розкриваються у працях таких науковців як Амоша О. І., Богуцька О. А. [1], Брюховецька Н. Ю. [1], Булеєв І. П., Кузьмін О. Є. [4], Нагорна І. І. [5], Павлова В. А., Ситник Й. С., Хаврова К. С. [8] та інших. Проте, зважаючи на динамічність економічного середовища розробка комплексних методичних підходів до оцінювання результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств є важливою для обґрунтованого вибору стратегій розвитку та забезпечення стійкої конкурентоспроможності.

Метою роботи є обґрунтування підходів до оцінювання результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств в умовах динамічності економічного середовища.

Методи дослідження. Виконання поставлених завдань у дослідженні було обґрунтовано із застосуванням наступних методів: для узагальнення впливу детермінант інтелектуалізації підприємств було використано методи узагальнення та класифікації, а також факторного аналізу; окремі положення щодо опису процесів інтелектуалізації було описано із застосуванням графічного аналізу; структурований підхід використано для обґрунтування моделі оцінки результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств.

Результати та обговорення. Інтелектуалізація діяльності підприємств втілює в собі потужний інструментарій для підвищення продуктивності, збільшення конкурентоспроможності та досягнення

стратегічних цілей. В епоху технологічних змін та невинного розвитку, інтелектуалізація виступає як ключовий стимулятор трансформації, вдосконалення бізнес-процесів та відкриття нових можливостей. Завдяки інтеграції передових технологій, таких як штучний інтелект, аналітика даних та Інтернет речей, підприємства отримують здатність аналізувати великі обсяги інформації в реальному часі. Це дозволяє приймати рішення на основі об'єктивних даних та прогнозувати розвиток. Важливим аспектом інтелектуалізації є також зміна підходу до взаємодії з клієнтами. Застосування персоналізованого підходу, вигідних пропозицій та інтерактивної комунікації створює глибокі зв'язки зі споживачами та забезпечує їхню вірність.

Однак інтелектуалізація підприємств також вносить виклики та вимагає адаптації до нових реалій. Забезпечення кібербезпеки, навчання персоналу та координація процесів в умовах цифрової трансформації стають особливо актуальними завданнями [4].

Загалом, інтелектуалізація підприємств відіграє роль каталізатора інноваційного росту та створює надзвичайний потенціал для досягнення успіху у динамічному економічному середовищі.

Можна виділити низку чинників та передумов розвитку концепції інтелектуалізації (рис. 1). Новітні досягнення в галузі науки та технологій відкривають широкі можливості для впровадження інноваційних підходів, заснованих на інтелектуалізації. Інтелектуалізація надає засоби для оперативного аналізу та прийняття рішень, що є критичним у високодинамічному економічному середовищі.

Тобто інтелектуалізація економіки впливає на економічне зростання та конкурентоспроможність прямо і опосередковано. Прямий вплив відбувається через створення, накопичення, розповсюдження та вміння застосовувати спеціалізовані знання, що дозволяє генерувати інноваційну продукцію, що підвищує конкурентоспроможність виробників та сприяє поліпшенню макроекономічних показників, що в свою чергу сприяє прискореному економічному зростанню. Вплив через створення суспільних знань є опосередкованим, зокрема викликає зміни в суспільних інститутах та структурі зайнятості, одночасно підвищуючи мотивацію та можливості для особистого навчання. Цей процес сприяє створенню спеціалізованих знань та виробництву продукції, що також сприяє прискореному економічному зростанню [2].

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в сучасному бізнес-

середовищі стали невід’ємною частиною стратегічного розвитку підприємств. Їх використання в контексті інтелектуалізації дозволяє підприємствам не лише оптимізувати операційні процеси за допомогою автоматизації та аналізу даних, але й проникнути на нові рівні вартості через впровадження штучного інтелекту, аналітики великих обсягів даних та розумних алгоритмів. Зокрема, збільшується кількість підприємств, які здійснюють електронну торгівлю (рис. 2), що актуалізує необхідність інвестування у забезпечення інтелектуалізації підприємств.

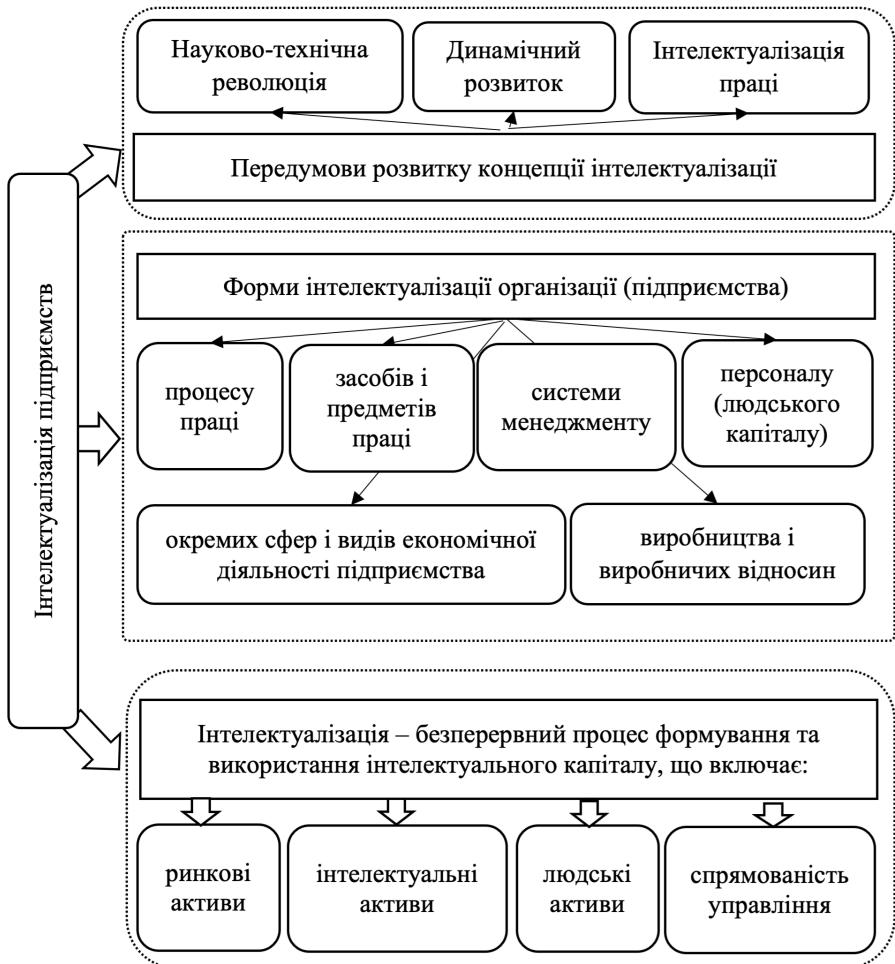

Рис. 1. Особливості розвитку концепції інтелектуалізації підприємств

Джерело: розроблено автором на основі [1, 9, 10]

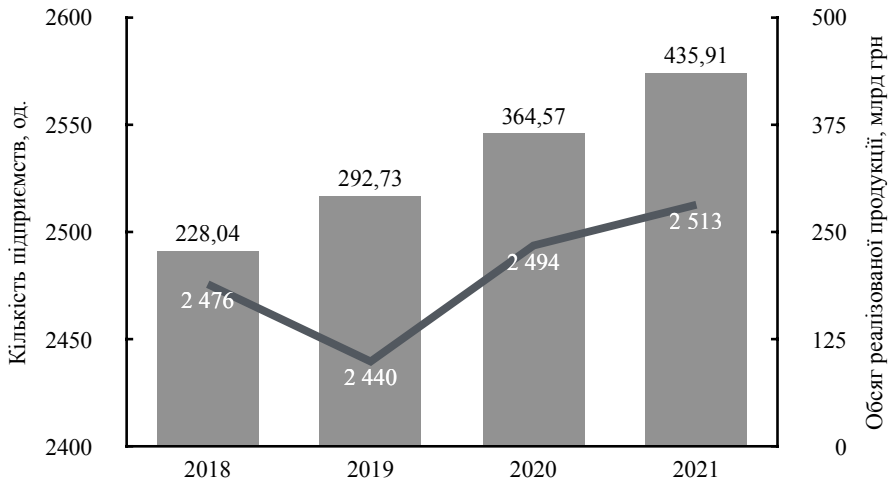

Рис. 2. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах у 2018-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Поєднання інформаційно-комунікаційних технологій з інтелектуалізацією дозволяє підприємствам не тільки оптимізувати свою діяльність, але і відкриває шлях до нових можливостей для створення цінності, інновацій та стійкого розвитку в умовах швидкозмінного бізнес-середовища. Це зумовлює необхідність належного інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств.

Інвестиційне забезпечення інтелектуалізації підприємств відображає витрати та ресурси, які компанії вкладають у впровадження технологій, інновацій та інтелектуальних рішень для покращення ефективності, конкурентоспроможності та результатів діяльності. Основна мета інвестиційного забезпечення інтелектуалізації полягає в досягненні позитивних змін у виробничих процесах, менеджменті, взаємодії з клієнтами та інших сферах діяльності підприємства (табл. 1).

Основні аспекти інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств

Технологічні рішення	Інвестування у сучасні технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання, Інтернет речей, аналітику даних та інші, що допомагають збирати, аналізувати та використовувати дані для прийняття рішень
Внутрішні процеси	Інтелектуалізація може сприяти автоматизації та оптимізації внутрішніх бізнес-процесів, зменшенню часу на виробництво, управління запасами та іншими операціями
Розробка продуктів та послуг	Інвестиції у дослідження та розробку нових інноваційних продуктів та послуг, що відповідають на змінні потреби ринку та клієнтів
Підвищення якості	Використання інтелектуальних рішень для покращення якості продукції та послуг, зменшення відхилень та дефектів
Взаємодія з клієнтами	Впровадження інтелектуалізованих рішень для покращення взаємодії з клієнтами, персоналізації обслуговування та збільшення задоволеності клієнтів
Кадри	Інвестиції у навчання та розвиток персоналу, щоб забезпечити їхню здатність працювати з новими технологіями та інструментами
Відносини з партнерами та постачальниками	Впровадження інтелектуальних рішень для покращення співпраці з партнерами та оптимізації ланцюгів постачання
Безпека та кіберзахист	Забезпечення захисту цифрових активів та даних підприємства від кіберзагроз та несанкціонованого доступу
Стратегічне управління	Використання аналітичних інструментів та інтелектуальних платформ для прийняття стратегічних рішень та планування розвитку підприємства

Джерело: розроблено автором.

Інвестиційне забезпечення інтелектуалізації вимагає обґрунтованого підходу, чіткої стратегії та оцінки вартості впровадження порівняно з очікуваними результатами. Ключовим є постійний моніторинг результатів та готовність до внесення коригувань для досягнення максимальної ефективності.

Модель оцінки результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств надає структурований підхід до оцінки ефективності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств, допомагаючи зрозуміти вплив технологічних інновацій на бізнес-процеси та результати (рис. 3)

Рис. 3. Модель оцінки результативності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств

Джерело: розроблено автором на основі [3, 5, 7, 8, 11]

Виходячи із вище сказаного, можемо зробити висновок, що застосу-

вання системного підходу до оцінювання дозволяє з'ясувати не тільки фінансові аспекти, але й вплив інтелектуалізації на різні сфери бізнесу, такі як виробництво, маркетинг та взаємодія з клієнтами. Врахування ключових показників результативності дозволяє конкретизувати цілі та об'єктивно виміряти досягнення встановлених підприємством завдань у сфері інтелектуалізації. Розгляд інноваційних підходів до оцінювання, таких як використання аналізу даних, штучного інтелекту та алгоритмів, дозволяє отримати більш точну картину впливу інтелектуалізації на підприємство. Врахування якісних та кількісних аспектів оцінювання дає можливість зрозуміти не лише фінансові показники, а й соціальний та стратегічний вплив інтелектуалізації на підприємство.

Постійне оновлення методичних підходів відображає необхідність адаптації до швидкозмінного середовища та розвитку нових інструментів для оцінювання результатів інвестиційного забезпечення інтелектуалізації підприємств.

Висновки. Оцінювання ефективності інвестиційного забезпечення інтелектуалізації дозволяє розкрити перспективи розвитку підприємств, роблячи акцент на їхню здатність до інновацій та адаптації у швидкозмінному світі. Відтак, стає очевидним, що впровадження інтелектуалізації сприяє різноманітним позитивним змінам у діяльності підприємств та їхній спроможності здійснювати успішні трансформації. Інтелектуалізація дозволяє підприємствам підвищити ефективність та продуктивність, автоматизувавши виробничі процеси та оптимізувавши бізнес-процеси, що сприяє зниженню витрат ресурсів, збільшенню швидкості реакції на зміни в ринкових умовах та покращенню якості продукції та обслуговування клієнтів. Інтелектуалізація розширює можливості для інновацій та розвитку. Впровадження передових технологій, таких як штучний інтелект та аналітика великих даних, сприяє розробці нових продуктів, покращує взаємодію з клієнтами та допомагає проникнути на нові ринки. Загалом, підприємства, які успішно інтегрують інтелектуальні технології у свою діяльність, здатні досягти вищого рівня конкурентоспроможності, створити нові можливості та забезпечити стійкий розвиток у сучасному бізнес-середовищі.

Список використаної літератури

1. Брюховецька Н. Ю., Богуцька О. А. Інтелектуалізація підприємств: підходи, сутність, структура. Економічний вісник Донбасу. 2020. № 1(59). С. 92-100

2. Другов О. О. Інтелектуалізація як фактор забезпечення інноваційного розвитку економіки України. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/256>
3. Інвестиційна активність підприємств з виробництва продукції з високою доданою вартістю в умовах обмежених ринків: парадигма та механізми забезпечення: монографія / Н. Ю. Брюховецька, І. П. Булеєв та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2019. 388 с.
4. Кузьмін О. Є., Ситник Й. С. Ризики та організаційне забезпечення процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/20.pdf>
5. Нагорна І. І. Розвиток інтелектуалізації праці на промисловому підприємстві. Ефективна економіка. 2019. №6. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.61.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Павлова В. А., Хаврова К. С. Система управління інтелектуалізацією діяльності торговельних підприємств. Академічний огляд. 2020. №1(52). С. 50-57.
8. Хаврова К. С. Методичне забезпечення інтелектуалізації діяльності в умовах соціально-економічного розвитку. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 5-2 (05). С. 31-35.
9. Черних О. В., Піменова Ю.І. Аналіз підходів до визначення поняття «інтелектуалізація підприємства». URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11679/9768>
10. Чобіток В. І. Розвиток концепції інтелектуалізації управління підприємством. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2019. № 68. С. 240-246.
11. Kovalchuk A. M., Safonik N. P., Zaliznyuk V. P. Strategic management of adaptation of enterprises innovation activity of to the conditions of the sustainable development. Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. pp.679-692. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-157-2-37>
12. Вовк О. М. Детермінанти модернізації підприємств інфраструктурної сфери: теорія, методологія, практика. Київ, ФОП Маслаков, 2020. 480 с

Стаття надійшла 07.08.2023 р.

P. P. Vovk,
PhD Candidate in Economics,
National Aviation University,
1, Lubomyr Huzar Av., Kyiv, 03058, Ukraine,
e-mail: economy.nau@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4901-6137

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF INVESTMENT SUPPORT FOR THE INTELLECTUALIZATION OF ENTERPRISES

The article analyzes the features of evaluating the effectiveness of investment support of intellectualization of enterprises. The features of the development of the concept of intellectualization of enterprises are substantiated. It is determined that the intellectualization of the economy affects economic growth and competitiveness directly and indirectly. It is substantiated that the combination of information and communication technologies with intellectualization allows enterprises not only to optimize their activities, but also opens the way to new opportunities for creating value, innovation and sustainable development in a rapidly changing business environment, which necessitates proper investment support for the intellectualization of enterprises. The main aspects of investment support of intellectualization of enterprises are defined. A model for assessing the effectiveness of investment support for the intellectualization of enterprises has been substantiated, which provides a structured approach to assessing the effectiveness of investment support for the intellectualization of enterprises, helping to understand the impact of technological innovations on business processes and economic results.

As a result of the study, the following conclusions were made: (1) the use of a systematic approach to evaluation allows you to find out not only the financial aspects, but also the impact of intellectualization on various areas of business, such as production, marketing and customer interaction; (2) taking into account key performance indicators allows you to specify goals and objectively measure the achievement of the tasks set by the enterprise in the field of intellectualization; (3) consideration of innovative approaches to evaluation allows you to get a more accurate picture of the impact of intellectualization on the enterprise; (4) taking into account the qualitative and quantitative aspects of evaluation makes it possible to understand not only financial indicators, but also the social and strategic impact of intellectualization on the enterprise; (5) constant updating of methodological approaches reflects the need to adapt to a rapidly changing environment and the development of new tools for assessing the results of investment support for the intellectualization of enterprises.

Keywords: enterprise, investment support, intellectualization, intellectualization of enterprises, key performance indicators.

References

1. Briukhovetska, N. Yu., & Bohutska, O. A. (2020) Intelektualizatsiia pidpriemstv: pidkhody, sutnist, struktura [Intellectualization of enterprises: approaches, essence, structure]. *Donbas economic bulletin*, 1(59), 92-100. (in Ukrainian)
2. Druhov, O. O. Intelektualizatsiia yak faktor zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy [Intellectualization as a factor of ensuring the innovative development of the economy of Ukraine]. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/256>. (in Ukrainian)
3. Investytsiina aktyvnist pidpriemstv z vyrobnytstva produktsii z vysokoiu dodanoiuvartistiuv umovakh obmezhenykh rynkiv: paradyhma ta mekhanizmy zabezpechennia [Investment activity of enterprises producing products with high added value in conditions of limited markets: paradigm and mechanisms of support]: monograph / N. Yu. Bryukhovetska, I. P. Buleev and others; NAS of Ukraine, Institute of Industrial

Economics. Kyiv, 2019. 388 p. (in Ukrainian)

4. Kuzmin, O. I., & Sytnyk, Y. S. Ryzkyky ta orhanizatsiine zabezpechennia protsesu intelektualizatsii system menedzhmentu pidpriumstv [Risks and organizational support of the process of intellectualization of enterprise management systems]. Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management.
URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-1-2017/20.pdf>. (in Ukrainian)
5. Nahorna, I. I. (2019) Rozvytok intelektualizatsii pratsi na promyslovomu pidpriumstvi [Development of intellectualization of labor at an industrial enterprise]. Efficient economy, 6. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.61.(in Ukrainian)
6. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Pavlova, V. A., & Khavrova, K. S. (2020) Systema upravlinnia intelektualizatsiieiu diialnosti torhovelnykh pidpriumstv [Management system for the intellectualization of trading enterprises]. Academic review, 1(52), 50-57. (in Ukrainian)
8. Khavrova, K. S. (2016) Metodychne zabezpechennia intelektualizatsii diialnosti v umovakh sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Methodological support of intellectualization of activity in the conditions of socio-economic development]. Economic Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy, 5-2 (05), 31-35. (in Ukrainian)
9. Chernykh, O. V., & Pimenova, Y. I. Analiz pidkhodiv do vyznachennia poniattia «intelektualizatsiia pidpriumstva» [Analysis of approaches to defining the concept of "enterprise intellectualization"]. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11679/9768>. (in Ukrainian)
10. Chobitok, V. I. (2019) Rozvytok kontseptsii intelektualizatsii upravlinnia pidpriumstvom [Development of the concept of intellectualization of enterprise management]. The bulletin of transport and industry economics, 68, 240-246. (in Ukrainian)
11. Kovalchuk, A. M., Safonik, N. P., & Zaliznyuk, V. P. Strategic management of adaptation of enterprises innovation activity of to the conditions of the sustainable development. Economics, management and administration in the coordinates of sustainable development: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. pp. 679-692. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-157-2-37>
12. Vovk, O. M. (2020) Determinanty modernizatsii pidpriumstv infrastrukturnoi sfery: teoriia, metodolohiia, praktyka [Determinants of modernization of infrastructure enterprises: theory, methodology, practice]. Kyiv, FOP Maslakov, 480 p. (in Ukrainian)